

Marcin Galas*

ODKRYTE PIĘKNO

BEAUTY DISCOVERED

In the Thesis for the Conference *Defining the Architectural Space – What about the Beauty of Contemporary Architecture? – Time has always endowed them with the status of an aesthetic object, architects has done it sometimes only. New architecture raises indecision: beautiful? – original?* Le Corbusier's searching for beauty was inspired by logic of machine. How this kind of beauty can be seen today?

W sztuce budowania presja jaką wywierała szeroko rozumiana technika miała moc inspirującą. Ale nie tylko to było przyczyną pojawienia się budowli, dziś uznanych za unikatowe dzieła czasu nowoczesnego [1].

Tę wypowiedź Maria Misiągiewicz uzupełniła uwagą, że stało się to możliwe dzięki twórczym umysłom mistrzów, wśród tych na pierwszym miejscu wymienia Le Corbusiera. Dalej podkreśla, że (...). *Possiadali Oni intuicyjną umiejętność wykorzystania nowych możliwości natury technicznej, która pozwoliła im przekształcić poetyckie wizje w nowe formy przestrzeni architektonicznej [2].*

Patrząc dzisiaj na architekturę mieszkaniową próżno szukać budynku, który by bardziej niż *Jednostka Marsylska* zmienił oblicze architektury mieszkaniowej wielorodzinnej i zbiorowego życia jej mieszkańców.

14 października 1952 roku, w Marsyli, uroczystie oddano do użytku *Unite d'Habitation* – tak bowiem nazwano pierwszy blok stworzony przez Le Corbusiera. Ten wielki dom wybudowany na zamówienie francuskiego rządu był częścią koncepcji zapewniającej mieszkanie 4 mln francuskich rodzin po II wojnie światowej. *Unite d'Habitation* miała być częścią większego planu, zamierzenia – szeregu powiązanych jednostek rozrzuconych po całej Francji.

Le Corbusier, chcąc zapewnić godziwe miejsce do życia wśród zieleni, światła słonecznego i wszechobecnego porządku, stworzył „maszyny do mieszkania”. Inspiracją był transatlantyk – samowystarczalna jednostka. Budynek, który upodabnia się do maszyny

poprzez ideę standaryzacji i uprzemysłowienie produkcji, dobre wyposażenie i łatwą obsługę.

Dla Le Corbusiera logika zbudowania maszyny samochodu, inspirowała sposób myślenia przy projektowaniu domów i wspaniałych budynków. Ten pomysł był częścią Jego wizji, w której w miastach ogromne bloki mieszkalne stały na słupach, z ogrodami na dachach wzniesionymi ku niebu. Być może w tej koncepcji dom mieszkalny wyniesiony, płynący ku niebu, robi wrażenie statku dryfującego po wzburzonych wodach zieleni, a z jego tarasu jak z pokładu możemy oglądać bezmiar „oceanu”. Bo istotnie ogromna skala tego obiektu (165 m długości i 56 m wysokości) może kojarzyć się ze skalą transatlantyku, który wyrzeźbiony w betonie jakby płynie w otaczającym krajobrazie.

W tym budynku Le Corbusier wydobywał piękno wspierając się na systemie proporcji sformułowanych na zasadzie piętnastu podstawowych wymiarów Modulora. Dzięki nim przyjęte reguły poszukiwania architektonicznego piękna pozwalały uzyskać prostotę i harmonię proporcji.

Le Corbusier pokazywał nowe piękno, ale jego logiki poszukiwał w rozwiązaniach z przeszłości. W zasadach klasycznej i historycznej architektury odnalazł uzasadnienia i powinowactwa idei, myśli i formy. Te obserwacje, dociekania wykorzystywał dla innego spojrzenia na rzeczywistość swoich czasów. Jego szkice przedstawiające projekty domów, willi i budowli potwierdzają poszukiwanie takich powinowactw.

* Galas Marcin, mgr inż. arch., Politechnika Krakowska, Instytut Projektowania Architektonicznego.



Te poszukiwania zdradzają próby pogodzenia klasycznej symetrii i turbulencji swobodnego planu, wyglądu elewacji z tym, co kottowało się wewnątrz, cechy maszyny do mieszkania z pompejańskimi archetypami. A więc wyczuwa się tam ducha palladianizmu ale nie wprost. Jak podkreśla Curtis Le Corbusier, podobnie jak Palladio, *wiedział, że wartość nowoczesności tkwi w mądrości przodków i w tradycji, która pozostaje żywa dzięki ciągłej transformacji* [3].

Le Corbusier wydobywał piękno przez kontrast, ale budowany na idei dialogu. Stworzył dialog pomiędzy surowością i delikatnością, pomiędzy cieniem i lśnieniem, pomiędzy bezbarwnym i intensywnym, pomiędzy precyzją i przypadkiem. Architekt nie ukrywał, że chce zmusić ludzi do myślenia i refleksji projektując gwałtowną, krzykliwą, tryumfującą polichromię fasad. *Jednostka Marsylska* przez swoje rzeźbiarskie formy – jasne i ciemne prostokąty, dzięki silnym zagłębieniom i występom, zmieniają się rytmicznie. Podziały elewacji przeplatając się wzajemnie układają się w „muzyczną” całość.

Surowy beton materiał, który dla Le Corbusiera był podstawowym, z czasem sprowokował nurt zwany brutalizmem. To ten kierunek zainicjowany przez Le Corbusiera widział uroki, piękno w walorach nie osłoniętego betonu.

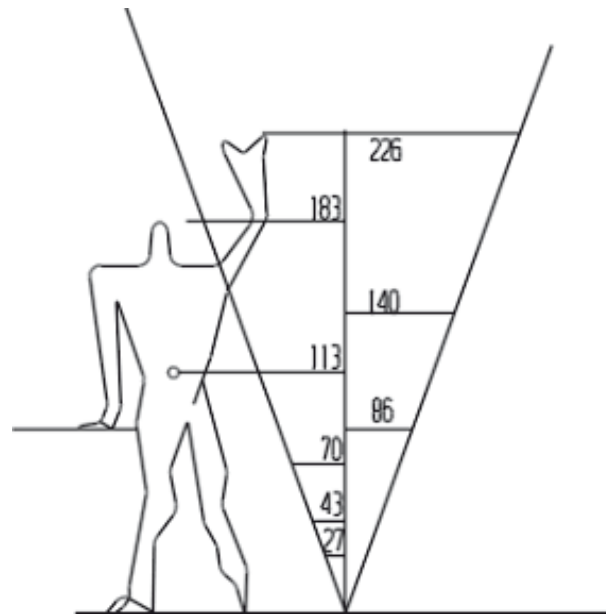
(...) *Nie osłonięty beton ujawnia najmniejsze niedokładności połączenia desek, włókna i zgrubienia drewna, sęki itd.* (...) [4].

W chwili oddania Jednostka Marsylska była największym mieszkalnym budynkiem świata. Miał on 23 rodzaje mieszkań od jednopokojowych po wielkie, dwupoziomowe, razem dając schronienie dla 1600 osób. Zaprojektowane mieszkanie zapewnia każdemu możliwość całkowitego odosobnienia, co na kształt celi klasztornej, a jednocześnie służy życiu zbiorowemu, poprzez zamknięcie wszystkich czynności 24-godzinnego cyklu jej domowników w obrębie

jednostki mieszkalnej. Nie wychodząc poza budynek można zrobić zakupy, zaspokoić podstawowe potrzeby życia codziennego, na 7 i 8 piętrze zlokalizowano dwukondygnacyjną ulicę handlową ze sklepami oraz restauracją. Odpocząć oraz zrelaksować się można na dachu budynku, gdzie znajdują się m.in. bieżnie, basen, plac zabaw dla dzieci, ogród. Ponadto w budynku jest do dyspozycji solarium, klub, przedszkole, sala gimnastyczna, hotel dla gości. Jak twierdził Le Corbusier elementy przestrzenne tworzące dom (...)

nie są atrakcyjne same w sobie. (...) A jednak w magiczny sposób tak skromne formy budują dom urzekający i przemyślany [5].

Jak czytamy w Tezach do Konferencji *Definiowanie przestrzeni Architektonicznej – Co z tym pięknem architektury współczesnej? – Czas zawsze nadaje rzeczom zbudowanym status obiektu estetycznego, architekci jedynie niekiedy. Nowa architektura powoduje rozterki: piękne? – oryginalne?*



PRZYPISY

[1] M. Misiągiewicz, *Architektoniczna geometria*, Kraków 2005, s. 72.

[2] M. Misiągiewicz, *op. cit.*

[3] W. J. R. Curtis, *Le Corbusier. Ideas and Forms*, London 2001, s. 84.

[4] Le Corbusier, cyt. za: Ch. Jencks, *Le Corbusier – tragizm współczesnej architektury*, przeł. M. Biegańska, Warszawa 1982, s. 155.

[5] D. Lyon, *Le Corbusier alive*, Paryż 2001, s. 38.